

דף שבועי

בס"ד

פרשת אמור, תשפ"ו, מספר 1666

בין מקלל לרוצח – על הקשר בין הא-ל לעם ישראל אבינדב אבוקרט

בדברי פרשנים אחרים אנו מוצאים הקשר שאינו רק צירוף מקרים, אלא גם מהות עמוקה הקושרת בין הפגיעה בשם ה' על ידי המקלל ובין הפגיעה באחד מישראל. כך מבאר ר' יוסף בכור שור את הצורך של התורה להזכיר לנו שלא רק מי שפגע בכבוד שמייס נענש, אלא גם מי שפגע באדם מישראל, באחד מאיבריו או אפילו ברכושו ייענש:

מענוונותו של הקדוש ברוך הוא בא להשמיענו כי הוא תובע עלבון עמו, ולא כמו שלו, ואפילו לא חיסר אלא בהמתכם... ואפילו מום הבהמה, שנתן מום בבהמת חברו, צריך לשלם.

אנו נחשפים לענווה הגדולה של הקב"ה שאינו דואג רק לכבוד שמו הגדול, אלא גם לכבודם של בניו – עם ישראל – ותובע את אלו המבקשים לפגוע בהם. גם מי שיזיק לבהמה אחת השייכת ליהודי יצטרך לשאת בהשלכות של מעשיו. הסמיכות בין הדינים מלמדת על הזהות העמוקה והקשר הפנימי בין א-לוהי ישראל לעמו.

הרחבה לרעיון זה אנו מוצאים בדברי הנצי"ב, שבלשונו המיוחדת מסביר מהי המהות הישראלית וכמה הפגיעה בחיי אדם מישראל שקולה ודומה לפגיעה בשמו יתברך. אדם ההורג אחד מישראל, "הנושא צלם א-להים נותן קיום לעולם" (העמק דבר שם), גורם נזק לעולם כמו מי שמקלל את השם. שהרי עם ישראל נקרא על שם ה'. וכן להפך, מי שמזלזל בכבוד שם ה' גורם בדיבורו הפסקה של החיות שה' נותן לעולם, והוא כמי שהורג נפש מישראל. הדברים שקולים והדדיים זה לזה; מחד גיסא הפגיעה בשם ה' שקולה לרצח, ומאידך גיסא מי שפגע באדם במציאות הגשמית גרם לנזק רוחני בכל העולמות.

הדברים באים לידי ביטוי בצורה העוצמתית ביותר בפסוק החותם את הפרשייה, ומשווה בין הגר ובין האזרח.

אחרי פרשת המקלל, התורה מסכמת את הדינים של המקלל את הקב"ה ומבזה את שמו:

וְאֵל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תְּדַבֵּר לֵאמֹר אִישׁ אִישׁ כִּי יִקְלַל אֶ-לֹהֵיו וְנָשָׂא חֲטָאוֹ. וְנִקְבַּ שְׁם ה' מוֹת יוֹמַת רְגוּם יִרְגְּמוּ בוּ כָּל הָעֵדָה כְּגַר כְּאֲזַרְח בְּנִקְבוּ שְׁם יוֹמַת (וי' כד:טו-טז).

באופן טבעי היינו חושבים שבזה תבוא הפרשייה אל סיומה, אבל התורה בוחרת להוסיף עוד סדרה שלמה של דינים הנוגעים למצוות שבין אדם לחברו:

וְאִישׁ כִּי יַכֶּה כָּל נֶפֶשׁ אָדָם מוֹת יוֹמַת. וּמִכָּה נֶפֶשׁ בְּהֵמָה יִשְׁלַמְנָה נֶפֶשׁ תַּחַת נֶפֶשׁ. וְאִישׁ כִּי יִתֵּן מוֹם בְּעַמִּיתוֹ כְּאֲשֶׁר עָשָׂה כֵּן יַעֲשֶׂה לוֹ. שֶׁבַר תַּחַת שֶׁבַר עֵין תַּחַת עֵין שֵׁן תַּחַת שֵׁן, כְּאֲשֶׁר יִתֵּן מוֹם בְּאָדָם כֵּן יִתֵּן בוֹ. וּמִכָּה בְּהֵמָה יִשְׁלַמְנָה וּמִכָּה אָדָם יוֹמַת. מִשְׁפַּט אֶחָד יִהְיֶה לָכֶם כְּגַר כְּאֲזַרְח יִהְיֶה כִּי אָנִי ה' אֶ-לֹהֵיכֶם (שם:יז-כב).

סדרת המצוות הזו לא חידשה דבר על מה שנאמר בפרשת משפטים, והצורך להזכיר שוב, בסמיכות לעניין של אדם הפוגע בשם שמייס זוקק עיון גדול.

החזקוני רואה בדברים אלה מעין חתימה לסיפור הרקע שממנו התחילה פרשיית המקלל: "וַיֵּצֵא בֶן אֶשָׁה יִשְׂרָאֵלִית וְהוּא בֶן אִישׁ מִצְרִי בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּנְצֹו בְּמַחְנֶה בֶן הַיִּשְׂרָאֵלִית וְאִישׁ הַיִּשְׂרָאֵלִית" (שם:י). המעשה התחיל בשני אנשים ניצים שבקשו לפגוע איש ברעהו, ולכן התורה מזכירה לנו שמריבה כזו יכולה להביא לא רק לעבירה חמורה של נאצת שם ה', אלא לעונש מיתה בעקבות רצח או פגיעה קשה:

מתוך שפירש דין מיתה באיש יוצא לריב, הולך ומסיים דברי ריבות שמביאין לידי מיתה (חזקוני שם:יז).

* הרב אבינדב אבוקרט, רב קהילת "אבני החושן" גבעתיים, מחבר הספרים: "דיבור המתחיל" (הוצ' בית אל) ו"אחדים בידך" (הוצ' הר ברכה).

נמצא אם כן, שהמקלל את שם ה' גורם לכך שגם שם ישראל יתבזה, וההורג או מזיק לאחד מישראל מביא לפגיעה ולביזוי של שם שמיים.

כמו כן, הדברים אמורים גם לטובה; ישועתם של ישראל והצלחתם אינם רק הצלחה לאומית או אירוע מדיני, זהו קידוש שם שמיים והגדלת שמו יתברך בעולם. כך מתוארים הדברים בלשונו של בעל "בית הלוי" על התורה (בר' מו):

ההבטחה הגדולה שבכל ההבטחות, שיהיה נקרא שמו על ישראל. והכוונה בזה דלעולם לא יפרסם שם כבודו בעולם ע"י מעשה היוצא חוץ מדרך הטבע, רק באמצעות צורך ישועתן של ישראל, וע"י ישועת ישראל יתפרסם שם כבודו בכל העולם. ובכל מעשה ובכל זמן שיהיו ישראל בשפלות חלילה ממילא יהיה גם כבודו בהסתר ובהעלם... כשאהיה מעלה אותך אז ע"י עלייתך יתפרסם גם שמי בכל הגויים ויהיה עליה לכבודי... וזהו בטחון גמור שלא יאבדו חלילה.

קיומו של עם ישראל הרי הוא כקיומו של הבורא, לא יופסק ולא יתבטל לעולם, ושניהם יזכו לעתיד לבוא לשם שלם אחד המפורסם בכבודו בכל העולם.

מקרה המקלל חשף פגיעה בכבוד שמיים, אבל הוא גילה לנו את הקשר ההדוק בין כבוד שמיים לכבוד ישראל. כך למדים אנו על ההשפעה העצומה של כל אחד מישראל ועל הכבוד העצום שאנו צריכים לרכוש לו, כחלק ממצוות קידוש השם והרצון להגדיל שם שמיים בעולם. נתפלל לתיקון חטא המקלל, להרמת קרנם של ישראל ושמו של ה' כמילותיו של ש"י עגנון: שאם מלכותו גלויה בעולם – שלום בעולם, וברכה בעולם, ושירה בעולם, ותשבחות הרבה בעולם, ונחמה גדולה בעולם, וישראל קדושים אהובים בעולם, וגדולתו גדלה והולכת ומתרבה ואינה מתמעטת לעולם ("פתיחה לקדיש - אחר מיטתם של הרוגי ארץ ישראל", "סמוך ונראה").

הדף השבועי מופץ בסיוע קרן הנשיא לתורה ולמדע, ומופיע גם באתר המידע של אוניברסיטת בר-אילן בכתובת:
<http://www1.biu.ac.il/parasha2>
כתובת דוא"ל של הדף: dafshv@mail.biu.ac.il
ניתן לפנות לכתובת זו ולקבל את הדף מדי שבוע בדוא"ל.

הדף השבועי - אוניברסיטת בר אילן
יש לשמור על קדושת העלון

עורך: ד"ר צבי שמעון
עורכת לשון: רחל הכהן שיף

היה מקום לחשוב שאינו דומה הרושם שעושה שם המפורש בשעה שיוצא מפי כהן גדול בעזרה ליוצא מפי אדם קל הערך או כשהוא עומד בשוק (העמק דבר שם).

דווקא משום כך, התורה מספרת לנו על המגדף שהיה בן איש מצרי ועמד במחנה ישראל, והוא במו פיו יכול להשפיע על המציאות באותה עוצמה שבה הכוהן הגדול בקודש הקודשים מזכיר את השם בסילודין. הפרשייה המפורטת שנשפחה לסיפור המגדף מגלה לנו על ההשלכות הגדולות של הסיפור. אדם שאינו מיוחס יכול בכמה מילים לחולל השפעה ששקולה לרצח, והפסקת זכות הקיום של העולם.

יש בדברים אלה, כמובן, גילוי עצום על המשמעות של היותנו בנים לעם ישראל. שם הא-ל נכלל בתוך שמו של "ישראל", והדבר אינו מסתכם בדמיון פונטי בלבד. הזוהר כותב שעם ישראל הוא העם היחיד ששמו של הקב"ה נקרא עליו, ומתוך כך יש לו חלק בקב"ה שאין לעם אחר:

וקודשא בריך הוא יהב לישראל רזא דשמיה בלחודיהון והוא שליט על ישראל וירושלם הדא הוא דכתיב (דנ' ט:יט) "כִּי שִׁמְךָ נִקְרָא עַל עִירְךָ וְעַל עַמְּךָ", ולית לעמא אחרא חולקא ביה בקודשא בריך הוא (זוהר ויקרא ח א).

הידיעה הזו ממלאת אותנו ברגשות מיוחדים של אחריות גדולה ושמחה עצומה על הזכות המיוחדת שנפלה בחלקנו. כך ביטא את הדברים רבי יששכר שלמה ב"ר יצחק טייכטל (משנה שכיר, שבועות):

"ושמך הגדול והקדוש עלינו קראת", זהו שבחו הגדול ביותר של ישראל שבנו נקרא שמו של הקדוש ברוך הוא, מפני שכל מי שקורא להקב"ה אומר "א-להי ישראל", הקדוש ברוך הוא הוא א-להי ישראל, וזוהי גאוותנו ואושרנו הגדול ביותר.

אנו מודים על הזכות הזו בתפילות החגים, באומרנו: "ושמך הגדול והקדוש עלינו קראת". כפי שהאר"י לבאר האבודרהם (סדר תפלות הפסח) את מקור המשפט בפסוק הנביא:

"כִּי אָנֹכִי ה' הַקּוֹרֵא בְשִׁמְךָ אֱ-לֹהֵי יִשְׂרָאֵל" (יש' מה:ג), כלומר חפץ אני שאקרא בעולם א-להי ישראל בשביל אהבתכם.

האבודרהם גם מזכיר את העובדה:

ששמו משותף בשם ישראל שסוף השם הוא א-ל, וגם כן בכל השבטים: הראובני והשמעוני בראש ה"א בסוף יו"ד, וזה שאמר הכתוב: "שְׁבִטֵי יְ-הוָה עֲדוֹת לְיִשְׂרָאֵל" (תה' קכב:ד).

דף שבועי